

EPP-Ryhmän Kannanotto

LAPSEN OIKEUKSIIN

10. maaliskuuta 2021

I. Johdanto: YK:n yleissopimus, lasten oikeudet ihmisoikeuksina, EPP-ryhmän sitoutuminen

“Unioni vaalii ja puolustaa arvojaan ja etujaan – ja edistää osaltaan kansalaistensa suojelua. Se edistää osaltaan rauhaa, turvallisuutta, maapallon kestävää kehitystä, kansojen välistä yhteisvastuuta ja keskinäistä kunnioitusta, vapaata ja oikeudenmukaista kauppaa, köyhyyden poistamista ja ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien suojelua –.”

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artikla

Lasten oikeudet ovat ihmisoikeuksia: oikeuksia, joita EU:n ja EU-maiden täytyy kunnioittaa, suojella ja toteuttaa. On kulunut 30 vuotta siitä, kun lapsen oikeuksia koskeva YK:n yleissopimus (jäljempänä ”yleissopimus”) allekirjoitettiin New Yorkissa vuonna 1989, ja se astui voimaan vuonna 1990. Vaikka 194 valtiota (mukaan lukien kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot) on ratifioinut yleissopimuksen, monet sopimuksen tavoitteista ovat yhä saavuttamatta. Pidämme kiinni edellä mainitussa sopimuksessa selkeästi ilmaisusta periaatteesta, jonka mukaan **lapsen tulisi persoonallisuutensa täysipainoisen ja sopusointuisen kehityksen vuoksi kasvaa perheessä onnellisuuden, rakkauden ja ymmärtämyksen ilmapiirissä.**¹

Lasten oikeuksia loukataan tai ne sivuutetaan edelleen eri puolilla maailmaa, myös EU-jäsenvaltioissa. Lapset kärsivät yhä väkivallasta, hyväksikäytöstä, köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä. He kohtaavat edelleen uskontoon, vammaisuuteen, sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, etniseen alkuperään, rajat ylittäviin erotapauksiin tai oikeudelliseen ja sosiaaliseen asemaan perustuvaa syrjintää. EPP-ryhmä on ylpeä lasten oikeuksien puolustaja ja suojelija ja pyrkii siksi jatkuvasti parantamaan lasten suojelemista ja osallistumista. EPP:n johtamaa aloitetta seuranneen vuoden 2014 yhteisen päätöslauselmaesityksen perusteella Euroopan parlamentti pyysi komissiota esittämään lasten oikeuksia koskevan EU:n strategian, joka sisältää konkreettisen toimintasuunnitelman. Sen aika on vihdoinkin koittanut.

Tuleva lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia² muodostaa kehyksen EU:n toimille lasten oikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi. Se sisältää joukon toimenpiteitä, jotka EU:n on pantava täytäntöön ja jotka koskevat muun muassa **kaikkein heikoimmassa**

asemassa olevien lasten oikeuksia, lasten oikeuksia digitaalisella aikakaudella, väkivallan ehkäisemistä ja torjuntaa sekä lapsiystävällisen oikeuden edistämistä. Siinä on myös toimitasuosituksia muille EU:n toimielimille, EU:n jäsenvaltioille ja sidosryhmille. EPP-ryhmä pitää tulevaa lasten oikeuksia koskevaa EU:n strategiaa tervetulleena, mutta korostaa myös sitä seuraavien politiikanalojen ja innovatiivisten työkalujen merkitystä lasten ja heidän oikeuksiensa suojelemisessa niin, että toiminta tapahtuu lasten kanssa eikä pelkästään heidän puolestaan. Lisäksi pyydämme kaikkia jäsenvaltioita määrittämään tietyn viranomais-tahon mittamaan kansallisen ja alueellisen lainsäädännön vaikutuksia lapsiin ja yleisesti edistämään lasten oikeuksia julkisessa politiikassa.

II. Lasten oikeuksien turvaaminen EU-lainsäädännöllä – lapsen etujen turvaaminen

1. Lapsiystävällinen EU-lainsäädäntö

Ennen uuden aloitteen ehdottamista tai olemassa olevan aloitteen tarkistamista komissio arvioi vaikutustenarviointivälineiden avulla EU:n toimien tarpeen ja toimintavaihtoehtojen mahdolliset taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät vaikutukset.

Uskomme, että ”lasten oikeuksien testi” voisi olla pk-yritystestin tavoin erinomainen EU-lainsäädännön työkalu.

Tämä testi voisi toimia vaikutustenarvioinnin apuvälineenä, ja sen tavoitteena olisi virtaviivaistaa ja vahvistaa lasten oikeuksia tukevia toimia. Aivan kuten pk-yritystesti kehitettiin, jotta voidaan arvioida perusteellisesti tulevien lainsäädännöllisten ja hallinnollisten aloitteiden vaikutusta pk-yrityksiin ja ottaa tulokset huomioon ehdotuksia laadittaessa, lasten oikeuksien testi voisi koostua useasta vaiheesta:

- > Yleissopimus lasten oikeuksista, johdanto-osa.
- > kohteena olevien alojen tunnistaminen
- > lapsiin kohdistuvien vaikutusten mittaaminen;
- > vaihtoehtojen menetelmien arviointi.

¹ Yleissopimus lasten oikeuksista, johdanto-osa.

² <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12454-Delivering-for-children-an-EU-strategy-on-the-rights-of-the-child>

EU-lainsäädäntö voi vaikuttaa suoraan ja välillisesti nuorimpien kansalaistemme elämään ja hyvinvointiin, joten tällainen vaikutuksia arvioiva testi voisi mahdollistaa lasten oikeuksien edistämistä ja suojelua auttavien toimien tunnistamisen ja tarjoamisen. Ajankohtaisten, vertailukelpoisten ja laadukaiden sukupuolen ja iän mukaan luokiteltujen tietojen avulla voitaisiin varmistaa, että tulevassa EU-lainsäädännössä kunnioitetaan YK:n yleissopimuksen sitoumuksia. Lisäksi EU:n indikaattorikehyks voitaisiin tarkistaa ja päivittää ja siihen voitaisiin lisätä lapsia koskevia indikaattoreita.

2. Kohti lapsiystävällistä oikeusjärjestelmää

Lapsen edun pitäisi olla aina avainasemassa lapsen hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä, oli kyse sitten huostaanotosta, perheen hajoamisesta, asumiskiistoista (myös silloin, kun kyseessä ovat lapset, jotka ovat unionin ulkopuolisen maan kansalaisia), LGBTI+-perheiden lapsista tai muista lapsen hyvinvointia koskevista seikoista. Vaikka perheoikeus kuuluu EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaan, EU voi säätää erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen perheoikeudellisista toimenpiteistä, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia. Tämä on erityisen olennaista brexitin jälkeen, ja sillä varmistetaan, että lapsen edut ovat huoltajuus- ja elatuskysymyksissä edelleen etusijalla erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa yksi vanhempi asuu EU:ssa ja toinen unionin ulkopuolisessa maassa.

Kaikki perhekiistat ovat rasittavia ja tunteikkaita, mutta rajatylittävissä tapauksissa ne ovat lisäksi erityisen arkaluontoisia ja laillisesti haastavia. Tämän vuoksi on lisättävä yleisön tietoisuutta sellaisista hankalista aiheista kuin rajatylittävät huoltajuustapaukset, tapamisoikeuden ja elatusvelvollisuuden toteuttaminen rajatylittävissä tapauksissa tai menettelyt rajatylittävissä lapsen omavaltaisissa huostaanotoissa, mukaan lukien **selvennys vanhempien oikeuksista ja velvollisuuksista sekä lasten oikeuksista kussakin maassa**. Kansallisten palvelujen parantaminen läheisessä yhteistyössä EU:n kanssa voisi edistää lasten etujen turvaamista.

Sovittelu voisi tällaisissa tapauksissa ehkäistä jännitteitä kohtuuttomasti pitkittyvissä oikeudenkäynneissä. Kansallisiin perhetuomioistuinjärjestelmiin kuuluvat erityisjaostot voisivat yhdessä sovitteluelinten kanssa edistää tällaisten monikansallisten, rajatylittävien perhetapausten nopeampaa käsittelyä.

Rajatylittävät tapaukset ovat myös laillisesti haastavia jäsenvaltioiden erilaisten vähim-

mäisikävaatimusten takia, sillä näiden vaatimusten vuoksi lasta voidaan kohdella eri tavoin erilaisista ikäkriteereistä riippuen. Erot kansallisessa terminologiassa tekevät rajatylittävien rikosten luokittelusta hankalaa. Tämän vuoksi EPP-ryhmä pyytää komissiota yksilöimään erilaiseen terminologiaan liittyvät ongelmat.

Oikeus tulla kuulluksi (myös osana lasten osallistumisoikeuksien toteutumista) on yleissopimuksessa määritelty ensisijainen oikeus. Yleissopimuksen 12 artiklan mukaan lapsilla on oikeus ilmaista näkemyksensä kaikissa heitä koskevissa asioissa ja **heidän näkemyksensä on otettava asianmukaisesti huomioon iän ja kehitystason mukaisesti**. Tämä oikeus koskee yhtälailla lasten osallistumista sosiaalisiin ja poliittisiin kysymyksiin ja oikeudellisiin ja hallinnollisiin menettelyihin. Yleisesti lapsen oikeus tulla kuulluksi heijastaa lapsen toimijuutta, ja lapsia pidetään siinä tietoisina päätöksentekijöinä, oikeudenhaltijoina ja yhteiskunnan aktiivisina jäseninä eikä vain haavoittuvaisina henkilöinä, jotka tarvitsevat erityistä suojelua. Näin ollen lapsia olisi kuultava kaikissa tilanteissa aina, kun se on mahdollista. Meidän pitäisi puhua lapsista, lasten puolesta ja lasten kanssa.

Covid-19-pandemia on aiheuttanut haasteita osapuolten oikeussuojan toteutumisen suhteen, ja tämä asia edellyttää asiaankuuluvien viranomaisten aloitteellista toimintaa. Menettelyä koskevien sääntöjen noudattamisen varmistaminen edellyttää oikeudenmukaisen käsittelyn esteiden poistamista ja oikeussuojan toteutumista.

Euroopan parlamentti muistutti vuonna 2016 antamassaan päätöslauselmassa lapsen edun turvaamisesta EU:ssa³, että lapsiin liittyvistä tapauksista tehtyjen vetoamusten suuri määrä osoittaa, että Bryssel II a-asetuksen täytäntöönpanossa on vakava ongelma. Parlamentti myös katsoi, että kaikkien lastensuojelujärjestelmien yhteydessä olisi pantava täytäntöön monikansallisia ja valtioiden rajat ylittäviä toimia, joissa otetaan huomioon rajat ylittävien konfliktien erityispiirteet. Euroopan parlamentilla on velvollisuus varmistaa, että sen lainsäädäntötyö ja muu kuin lainsäädäntötyö perustuu tietoon lapsen oikeuksien kunnioittamisesta, edistämisestä ja turvaamisesta sekä lasten elämän kehittämisestä niin EU:ssa kuin suhteissa muuhun maailmaan.

EPP-ryhmä kehottaa jäsenvaltioita sitoutumaan luomaan lapsiystävällisen oikeus-

³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0142_FI.html

järjestelmän, jossa otetaan menettelyn yhteydessä mahdollisimman tarkasti huomioon lapsen tilanne ja tarpeet (onko lapsi uhri, todistaja vai syyllinen). Erikoistuneen henkilökunnan suorittamat ikätason huomioon ottavat kuulemiset, joissa tehokas psykologinen tuki on helposti saatavilla, ovat erityisen tärkeitä rikoksen uhreiksi joutuneille lapsille, jotta mahdollinen stressi ja traumat voidaan välttää. Kaikki lapsen tilanteeseen liittyvät päätökset täytyy selittää selkeästi, mukaan lukien se, mitä tämä tarkoittaa lapsen kannalta. EPP-ryhmä kehottaa jäsenvaltiota tarjoamaan käytännön ohjeet, asiaankuuluvaa koulutusta kaikille lasten kanssa tekemisissä oleville ammattilaisille (esim. opettajille, lastentarhanopettajille, lainoppineille ja terveydenhuollon ammattilaisille) sekä pakollista koulutusta nuorisosyyttäjille ja perheoikeuden tuomareille. EPP-ryhmä pyytää myös komissiota jatkamaan EU:n rajatylittävän perheoikeuden lainharjoittajille tarkoitetun koulutuksen edistämistä, erityisesti kun otetaan huomioon Bryssel II a -asetuksen mukaisia rajatylittäviä huoltajuustapauksia ja lapsen omalta huostaanottotapauksia koskevat uudet säännöt, jotka astuvat voimaan vuoden 2022 puolivälissä. Haluamme myös kannustaa käännöspalvelujen tarjoamista, jotta kaikki lapset voivat ilmaista itseään vaivattomammin. On tärkeää osoittaa aktiivisesti nuorille kansalaisille, että oikeusjärjestelmä on lapsiystävällinen. EPP-ryhmä kehottaa kaikkia jäsenvaltioita varmistamaan, että niiden nuoret kansalaiset voivat tutustua näihin tietoihin lapsiystävällisellä tavalla ottaen huomioon mahdolliset vammat, jotka voivat vaikeuttaa tietoihin tutustumista.

3. Väkivallan torjuminen - fyysinen koskemattomuus ja oikeus terveelliseen kasvu ympäristöön

Kun uutta lasten oikeuksia koskevaa strategiaa valmistellaan ja otetaan käyttöön, on **otettava huomioon lasten oikeus fyysiseen koskemattomuuteen**, jotta voidaan tehostaa lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin suojelua. Erityisesti kaikenlaista lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa (kuten fyysistä, seksuaalista, taloudellista ja psykologista väkivaltaa) täytyy pyrkiä torjumaan ja sukupuolinäkökulmaan on kiinnitettävä asianmukaista huomiota⁴. Lapsiin vaikuttaa suoraan tai välillisesti perheväkivalta, joka on pahentunut covid-19-pandemian aikana. On huomattu, että kotieristys, etätyöskentely, koulujen sulkeminen ja taloudellinen epävarmuus kiristävät perhesuhteita, ja tällöin lasten ja naisten haavoittuvuus korostuu. EPP-ryhmä kannattaa laadukkaiden perhepalvelukeskusten käyttämistä tarpeen tullen (esimerkiksi lähisuhteväkivaltatilanteissa), sillä

näissä perheet voivat tavata kontrolloidussa ympäristössä sosiaalityöntekijän läsnä ollessa.

Lapset kärsivät yhä pahoinpitelystä ja laiminlyönneistä ja kokevat kiusaamista, mukaan lukien verkkokiusaamista. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, mukaan lukien lapsipornon ja lapsiprostituutiomateriaalin levittäminen, johtaa uhrien lisäksi myrkyisiin, erityisesti tyttöjen ja nuorten naisten keskuudessa. Nuorten täytyy tuntea oikeutensa tällä alalla, erityisesti kun kyse on suostumuksen antamisesta. EPP-ryhmä pitää tervetulleena komission tiedonantoa Euroopan unionin strategiasta lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan tehostamiseksi, mutta katsoo, että uudessa strategiassa on tarkasteltava perusteellisesti kaikenlaista lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa ja varmistettava, että lasten oikeudet otetaan huomioon nykyisissä ja tulevaisuudessa lainsäädännöllisissä ja muissa toimissa. Siinä täytyy myös sallia EU:n jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden tiivis yhteistyö ja Europolin ja Eurojustin koordinoitujen toimien poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön aloilla. Lapsikauppaan liittyviin haasteisiin vastaamiseksi tarvitaan lisätietoa. Näin ollen EPP-ryhmä kehottaa valtion viranomaisia tekemään tiiviimpää yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan, paikallisviranomaisten, kirkollisten toimijoiden ja muiden vastaavien tahojen kanssa. Lisäksi on erittäin tärkeää toteuttaa koordinoituja ja valtioiden rajat ylittäviä toimia poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön aloilla. Lisätietojen ja koordinoitujen toimien avulla uhrit on mahdollista tunnistaa aikaisessa vaiheessa, jolloin heille voidaan tarjota oikeusapua heidän laillisten oikeuksiensa turvaamiseksi. Varhainen tunnistaminen on tärkeää, jotta syyllisen ja uhrin välinen riippuvuusuhde voidaan katkaista. EPP-ryhmä ei hyväksy minkäänlaista lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, ja ryhmä tukee lasten osallistumista heitä koskevaan päätöksentekoon. Aiomme määrätietoisesti paitsi toteuttaa toimia lasten puolesta myös tukea heidän omaa panostaan ja näkökulmaansa heidän täysimääräisen suojelunsa varmistamiseksi.

4. Lapset verkko-ympäristössä

Toukokuussa 2012 Euroopan komissio esitti eurooppalaisen strategian internetin parantamiseksi lasten näkökulmasta. Strategian tavoitteena on tarjota lapsille digitaaliset taidot ja välineet, joita he tarvitsevat voidakseen saada täyden hyödyn pääsystä verkkosisältöihin, ja varmistaa heidän tur-

⁴ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-gender-equality>

vallisuutensa. Strategialla pyritään myös mahdollistamaan interaktiivisten, luovien ja opetukseen ja oppimiseen liittyvien verkkosisältöjen markkinoiden koko potentiaalinen hyödyntäminen. Nopeasti kehittyvässä verkko-ympäristössä kahdeksan vuotta on kuitenkin erittäin pitkä aika, ja nyt on korkea aika laatia uusi strategia, jossa otetaan huomioon teknologian viimeaikainen kehitys. Lasten oikeuksia koskevassa uudessa EU:n strategiassa olisi sen vuoksi esitettävä ehdotuksia mahdollisista toimista ja otettava huomioon covid-19-pandemian aikana lisääntyneen verkko-opetuksen kautta saadut kokemukset. Viime kuukausina lastemme toiminnan siirtyminen verkkotodellisuuteen on kiihtynyt entisestään. Digilukutaito on avain mahdollisimman turvalliseen internetin käyttöön kaikille lapsille.

Vuonna 2017 julkaistun lapsia digitaalimaailmassa käsittelevän Unicefin raportin⁵ mukaan yhä useammat seikat viittaavat siihen, että lapset alkavat käyttää internetiä entistä nuorempina. Joissakin maissa alle 15-vuotiaat lapset käyttävät internetiä yhtä todennäköisesti kuin yli 25-vuotiaat aikuiset. Vaikka yhteydet voivat merkittävästi auttaa joitakin maailman syrjäytyneimmistä lapsista hyödyntämään mahdollisuuksiaan ja katkaisemaan ylisukupolvisen köyhyyden kierteen, digitaalinen teknologia voi myös asettaa lapset alttiimmiksi sekä verkon sisäisille että ulkopuolisille uhille. Haavoittuvassa asemassa olevilla lapsilla voi jo olla suurempi vaara altistua tietyille verkkouhille, kuten yksityisyyden menettämiseksi. EPP-ryhmä kehottaa komissiota ehdottamaan vahvempia suoja-toimia sosiaalisen median väärinkäytösten torjumiseksi erityisesti tapauksissa, joissa lapset käyttävät verkkoalustoja ilman valvontaa. EPP-ryhmä kehottaa komissiota ehdottamaan vahvempaa lapsiin kohdennettua kuluttajansuojakehystä, joka kattaisi etenkin mikro-ostot, pelien sisäiset ostot ja niihin liittyvän mainonnan, ja jossa otettaisiin huomioon erityisesti meneillään olevan pandemian aikana verkossa vietetyt pidemmät ajanjakso.

Lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunta on yksi EPP-ryhmän painopisteistä. Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat molemmat vaatineet uusia konkreettisia toimia, jotka kehitetään yhteistyössä teknologia-alustojen ja tieto- ja viestintätekniikan alan kanssa. Lisäksi EPP-ryhmä kehottaa teknologyhtiötä takaamaan turvallisen käyttöympäristön loppukäyttäjilleen. EU:n strategia lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan tehostamiseksi⁶ vastaa kattavasti lapsiin kohdistuvan seksuaalisen hyväksikäytön uhan kasvamiseen verkossa ja sen ulkopuolella parantamalla sen ehkäisyä, tut-

kimista, lapsiystävällistä ja ikätason mukaan sovitettua ilmoittamista ja tukea uhreille. EPP-ryhmä kehottaa niitä jäsenvaltioita, jotka eivät vielä ole kriminalisoineet verkkoviettelystä ja -ahdistelua, lasten houkuttelua verkossa ja intiimien ja eksplisiittisten kuvien jakamista ilman suostumusta, tekemään niin.

EPP-ryhmä katsoo, että strategia on vasta alkua ja että tarvitaan konkreettisia lainsäädäntöehdotuksia lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi, esimerkiksi lainsäädäntöehdotusta, joka edellyttäisi asiaankuuluvia verkkopalvelujen tarjoajia havaitsemaan tiedossa olevan lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän materiaalin ja ilmoittamaan siitä viranomaisille. Lainsäädännössä olevat aukot on tunnistettava ja suljettava, jotta tietosuojaja ei tarjoa suojaa rikollisille.

EPP-ryhmä kannattaa komission sitoumusta varmistaa lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjuntaa koskevan direktiivin (2011/93/EU) täysimääräinen täytäntöönpano ja noudattaminen koko EU:ssa.

Jotta lasten verkossa tapahtuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä voidaan tutkia ja siitä voidaan tehokkaasti asettaa syytteitä, EPP-ryhmä pitää tärkeänä, että poliisi voi saada laillisesti käyttöönsä lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevaa salattua materiaalia. EPP-ryhmä tukee lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemiseen ja torjuntaan erikoistuneen eurooppalaisen keskuksen mahdollista perustamista. Keskus tarjoaisi jäsenvaltioille tukea kokonaisuutena. Covid-19-pandemian seurauksena opiskelu ja sosiaalinen kanssakäyminen ovat siirtyneet pääasiallisesti verkkoon. Internetin ja erityisesti sosiaalisen median alustojen kasvanut käyttö ovat lisänneet verkkokiusaamisen riskiä. Meidän on taattava, että lapset voivat hyötyä kaikista verkko-ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista ilman häirinnän vaaraa. Strategiaan on sisällytettävä verkkokiusaamisen perimmäisiin syihin puuttuminen ja sellaisten tietojen ja taitojen tarjoaminen nuorille, jotka auttavat heitä reagoimaan tehokkaasti, jos he kokevat verkkokiusaamista.

Digitaalisen koulutuksen nykyiset puutteet ja riittämättömyys nykyisessä muodossaan paljastuivat täydessä mittakaavassaan koronaviruksen aiheuttamien sulkutoimien aikana, jotka pakottivat miljoonat lapset, oppilaat ja opiskelijat pysymään kodeissaan.

⁵ https://www.unicef.org/publications/files/SOWC_2017_ENG_WEB.pdf

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0607&from=FI>

Lisäksi covid-19-pandemia nosti selvästi esiin Euroopassa vallitsevan eriarvoisuuden. Haavoittuvaisessa asemassa olevien lasten ryhmillä oli vain rajallinen pääsy tai he eivät voineet lainkaan osallistua etä- tai verkko-opetukseen. Tällaisia ryhmiä ovat muun muassa vammaiset lapset, etnisiin tai muihin vähemmistöryhmiin⁷ kuuluvat lapset ja sosioekonomisen taustansa vuoksi heikommassa asemassa olevat lapset, kuten lapset, jotka asuvat maaseudulla tai vaikeasti saavutettavilla alueilla. Yleissopimuksen 29 artiklan mukaan lapsen koulutuksen tulee pyrkiä lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen. Monille EU:n alueella asuville lapsille osallistuminen opetukseen ja hyötyminen yhdenvertaisesta oikeudesta koulutukseen on lähes mahdotonta digitaalisen köyhyden vuoksi. Tilanteen ei voida sallia jatkuvan ikuisesti, eikä eriarvoisuutta saa hyväksyä osana covid-19-pandemian jälkeistä "uutta normaalia".

Laadukkaan ja osallistavan opetuksen tarjoaminen kaikille lapsille Euroopassa on tärkeä tavoite EPP-ryhmälle. Digilukutaidosta on tullut olennainen tekijä erityisesti covid-19-pandemian aikana. Se sisältää tasarvoisen pääsyn takaamisen etäopiskelun digitaalisiin työkaluihin. Yhdenkään lapsen ei pitäisi jäädä jälkeen.

Vanhempien menestyessä ja tarjotessa lapsilleen hoivaa ja koulutusta myös lapset menestyvät. Tämän mahdollistamiseksi nykyaikaisen työ- ja yksityiselämän tasapainottamista edistävän politiikan, joustavien työjärjestelyjen, lastenhoitopalveluiden tarjoamisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen on oltava lasten oikeuksiin liittyvän työn keskiössä. Varhaiset investoinnit ovat välttämättömiä henkisen pääoman kehittymiselle. Tehokkaimmat poliittiset aloitteet ovat lähes poikkeuksetta keskittyneet esikoulu- ja kouluaikaan. Siksi koulutus on keskeinen tekijä kunnianhimoisessa ja tehokkaassa lapsiin keskittyvässä sosiaalisessa strategiassa. EPP-ryhmä huomauttaa, että on tärkeää osoittaa elpymisrahastosta 10 prosenttia koulutukselle, kuten Euroopan parlamentti äänesti lokakuussa 2020.

5. Menestymismahdollisuuksien varmistaminen kaikille lapsille - haavoittuvassa asemassa olevien lasten suojele

Lapsissa on meidän tulevaisuutemme, ja siksi on EU:n etu varmistaa kaikille lapsille mahdollisuudet menestyä. Lasten hyvinvointi, menestyminen ja kukoistaminen edellyttävät, että he tuntevat olevansa osa

yhteisöään. Tämän vuoksi EPP-ryhmä katsoo, että lasten oikeuksia koskevassa EU:n uudessa strategiassa olisi sovellettava kokonaisvaltaista lasten tarpeita koskevaa näkemystä, joka valtavirtaistetaan nykyisillä ja tulevilla lainsäädännöllisillä ja muilla toimenpiteillä. Lisäksi siinä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa olevien lasten, mukaan lukien vammaisten lasten, maahanmuuttajalasten ja köyhydessä elävien lasten, esimerkiksi romanilasten, tarpeisiin. Eniten köyhydestä kärsivät yleensä romanilapset, sillä he ovat yhteisönsä heikoimpia jäseniä. Äärimmäisessä köyhydessä elävät romanilapset ajautuvat usein ylisukupolvisen köyhyden kierteeseen. Tämän osoittaa Euroopan perusoikeusviraston (FRA) hiljattain 11:ssä EU:n jäsenvaltiossa tekemä tutkimus⁸.

Viimeaikaisesta myönteisestä kehityksestä huolimatta lapsiköyhyys, ylisukupolvinen köyhyys ja heikko asema ovat edelleen ongelmia EU:ssa covid-19-pandemian vaikeuttaessa tilannetta. Euroopan unionia pidetään johtavana toimijana lapsiköyhyden torjunnassa. Yksi virstanpylväistä oli neuvoston vuonna 2013 antama suositus Investoidaan lapsiin. Euroopan parlamentin kannustamana komissio suunnittelee jatko-toimia. Ehdotus neuvoston suositukseksi lapsitakuusta on tarkoitus esittää vuonna 2021. Takuun on tarkoitus varmistaa pääsy laadukkaaseen ja maksuttomaan varhaiskasvatukseen, terveydenhuoltopalveluihin ja asumiseen sekä mahdollisuus riittävään ravintoon. Tämä edellyttää koordinoitua lähestymistapaa unionin tasolla, kansallisesti ja alueellisesti ja/tai paikallisesti.

EPP-ryhmä on sitoutunut lisäkeskusteluihin lapsitakuuvälineestä ja tekemään töitä sen eteen sekä soveltamaan käytännöllistä lähestymistapaa, jotta voidaan varmistaa välineen tehokas täytäntöönpano jäsenvaltioissa ja hyödyntää nuorisotakuusta saatuja kokemuksia. Merkittävät todisteet osoittavat, että on aivan liian myöhäistä tarjota tukea heikommista sosiaalisista ja taloudellisista lähtökohdista tuleville nuorille vasta heidän siirtyessään koulusta työelämään. Heille on ehdottomasti annettava varhaisessa vaiheessa sosiaaliset ja kognitiiviset taidot, jotka ovat välttämättömiä pitkäaikaiselle kehitykselle ja onnistumiselle työelämässä. Siten 5 prosentin osuuden varaaminen ESR+-ohjelmasta erityisen vähäosaisille lapsille voisi täydentää neuvoston suositusta lapsitakuusta.

⁷ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-the-eu-roma-inclusion-process>

⁸ Roma survey – Data in focus: Poverty and employment: the situation of Roma in 11 EU Member States, EU Fundamental Rights Agency, 2014

Koulutusjärjestelmiä⁹ olisi uudistettava siten, että haavoittuvassa asemassa olevat lapset hyötyvät samoista koulutusmahdollisuuksista kuin muut ikätoverinsa. On ehdottoman tärkeää tunnustaa lapsen oikeus lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen ja tasa-arvoiseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.

Yhteenkuulumisen tunne ja oikeusvarmuus ovat varhaisesta iästä lähtien olennaisen tärkeitä lapsen kasvulle ja valmiuksille menestyä elämässä. Kansalaisuudettomien lasten on vaikeaa käyttää oikeuksiaan ja valtion palveluita, ja he ovat alttiimpia hyväksikäytölle. Nämä seikat haittaavat heidän valmiuksiaan menestyä. EPP-ryhmä kehottaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita tekemään yhteistyötä varmistaakseen jokaiselle lapselle oikeuden syntymätodistukseen, kansalaisuuteen ja henkilöllisyyden osittaviin asiakirjoihin.

Jotta jokainen lapsi voi kasvaa ja kehittyä hyödyntäen mahdollisuuksiaan täysimääräisesti, meidän on taattava heille mahdollisuus puhtaaseen ympäristöön ja terveydenhuoltoon. EPP-ryhmä sitoutuu työskentelemään terveellisemmän ja puhtaamman luonnonympäristön puolesta nuorimmille unionin kansalaisille. EPP-ryhmä on päättänyt tarttua ilman saastumiseen ja luonnonympäristön suojelemiseen liittyviin ongelmiin, jotta ilmastonmuutoksesta johtuva hätätila saataisiin päättymään mitä pikimmin. Tämä on tärkein investointi, jonka voimme tehdä lastemme hyväksi.

Covid-19-pandemia vaikutti terveydenhuoltojärjestelmiin koko EU:n alueella ja aiheutti niille ennennäkemättömiä paineita. Nyt meidän on tehtävä kaikkemme turvataksemme jokaisen lapsen oikeuden käyttää lapsiystävällisiä terveydenhuoltopalveluita myös jatkossa, mukaan lukien korkeatasoisen hoito henkisen ja psykologisen tuen alalla. Tämä on välttämätöntä, sillä nykyistä pandemiaa EU:ssa seuraa mielenterveyskriisi, joka vaikuttaa äärimmäisen vahingollisesti lapsiimme. Jos emme toimi ja investoi mielenterveyspalveluihin ja tukeen tulevina vuosina, lapsiin ja nuoriin voi kohdistua pitkäaikaisia ja tuhoisia vaikutuksia. Yhdenkään lapsen ei pitäisi jäädä jälkeen tai tulla laiminlyödyksi, oli hänellä mikä tahansa fyysinen tai psyykinen sairaus. EPP-ryhmä tukee yhdenmukaisen ja johdonmukaisen euroopalaisen rokotusohjelman perustamista lapsille ja lastentautien hoidossa käytettyjen uusimpien hoitomuotojen ja lääkkeiden yhdenvertaista saatavuutta, erityisesti silloin, kun kyse on harvinaisten sairauksien ja lasten syövän hoidosta.

EPP-ryhmä uskoo, että asianmukaiset investoinnit lapsuuden aikana ja lapsiin voivat edistää yksilöiden, yhteiskunnan sekä talouden pitkäkestoisia hyötyjä, sillä tällaisten investointien taloudelliset ja sosiaaliset edut ovat suuremmat kuin kustannukset.

III. Tuleva lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia

Aikuisten ja yhteiskunnan suhtautuminen lasten rooliin muuttui kauan aikaa sitten. Euroopassa tapahtuneesta merkittävästä edistyksestä huolimatta edelleen esiintyy haasteita, kuten lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, lapsiköyhyyttä, kiusaamista ja lapsiystävällisen oikeuteen liittyviä haasteita. Tulevaisuuden strategian olisi oltava kattava ja kaikki asiaankuuluvat jo olemassa olevat strategiat olisi sisällytettävä siihen. Niiden olisi oltava yhtenäisiä, jotta EU:n toimissa ja rahoituksessa ei esiinny päällekkäisyyksiä. Lapset ovat Euroopan tulevaisuus, ja siksi meidän on keskityttävä heidän oikeuksiinsa ja tarpeisiinsa. On mahdotonta keskustella Euroopan tulevaisuudesta, jos me emme ota huomioon nuorten kansalaisten näkemyksiä ja tarpeita. Velvollisuutemme on antaa kaikille lapsille mahdollisuudet menestyä, jotta he ovat valmiita kohtaamaan tulevat haasteet pelotta ja voivat elää hyvän elämän.

⁹ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-education-in-the-era-of-digitalisation>